

EGON SCHIELE’NİN “DEAD MOTHER SERİSİ” VE “ÖLÜ ANNE SENDROMU”

EGON SCHIELE’S “DEAD MOTHER SERIES” AND “DEAD MOTHER COMPLEX”

İnci ELBİR Resim Bölümü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
incielbir@hotmail.com, ORCID Numarası: 0000-0002-1208-0517

Öz

Bu çalışmada Egon Schiele’nin 1910-1912 yılları arasında yaptığı *Dead Mother Serisi* ile Psikanalist Andre Green’in 1980 yılında psikanalitik literatüre giren kuramı *Ölü Anne Sendromu* arasındaki ilişki incelenecektir. Söz konusu kuramda geçen ölü anne kavramı yalnızca fiziksel olarak ölümü gerçekleştirmiş olan bir anneyi değil, çocuğun zihninde duygusal olarak erişilemez bir anne imagosunu da ifade etmektedir. Bu sendroma sahip bireyler, annelerinin kendilerine yaşamdan çok ölüm verdiğini düşünmektedir. Egon Schiele’nin *Dead Mother Serisi’ndeki* resimlerinde de neredeyse ölü gibi görünen solgun bir anne ve canlı bir çocuk tasviri görülmektedir. Sanatçının yaşam öyküsüne bakıldığında, pek çok eserini etkileyen ve bu serinin de ortaya çıkmasında etken olan, annesi ile arasındaki sorunların Andre Green tarafından tarif edilen sendrom ile hem isim hem de içerik olarak örtüştüğü görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Egon Schiele, Resim, *Dead Mother Serisi*, Andre Green, *Ölü Anne Sendromu*

Abstract

In this study, the relationship between the *Dead Mother Series* made by Egon Schiele between 1910-1912 and the *Dead Mother Syndrome*, the theory of psychoanalyst Andre Green, which entered the psychoanalytic literature in 1980, will be examined. The concept of a dead mother in the theory in question not only refers to a mother whose physical death has occurred but also to an emotionally inaccessible mother imago in the child's mind. Individuals with this syndrome think that their mothers give them death rather than life. Egon Schiele's paintings in the *Dead Mother Series* also depict a pale mother who looks almost dead and a vibrant child. When the life story of the artist is examined, it is seen that the problems between his mother, which affects many of his works and is a factor in the emergence of this series, coinciding with the syndrome described by Andre Green in name and content both.

Keywords: Egon Schiele, Painting, *Dead Mother Series*, Andre Green, *Dead Mother Complex*

Genişletilmiş Öz

Bu makalede Egon Schiele’ye ait *Dead Mother Serisi* ile Andre Green’e ait *Ölü Anne Sendromu* / *Dead Mother Complex* isimli psikolojik sendrom arasındaki bağlantı incelenmektedir. *Dead Mother Serisi’nin* ilk resmi 1910 yılında resmedilmiş, *Ölü Anne Sendromu* ise ilk kez 20 Mayıs 1980’de Andre Green’in yazmış olduğu bir raporda ortaya

konmuştur. Bu bağlamda Green'e ait bu kavram, Schiele'nin bu resim serisinden yetmiş yıl kadar sonra literatüre geçmiştir denilebilir. Arada onlarca yıllık fark olmasına karşın sendrom ile resim serisinin isimlerindeki özdeşlik bu araştırmamızın ortaya çıkış nedeni ve dikkat çekmek istediği noktadır. Andre Green tarafından isimlendirilmiş olan *Ölü Anne Sendromu*'nda, annenin çeşitli sebeplerle yaşadığı ağır depresyon sonucu bebeğine olan ilgisinin bir anda kesilmesi ile bebek canlı olmayan bir nesne ile iletişimde olduğunu düşünür ve başka bir seçeneği bulunmadığından bunu içselleştirir. Bütün yaşamı süresince yoksunluk hisseder. Burada söz edilen yoksunluk; fiziksel olmaktan çok, bilinçdışında oluşmuş duygusal bir boşluk hissi olarak tarif edilebilir. Bu sendroma sahip kişilerdeki benzer özellik; annenin bakım veren değil, daha çok zarar veren kişi olarak algılanmasıdır. Egon Schiele, kısa yaşamı boyunca sıklıkla karşılaştığı hastalık ve ölümleri eserlerinde dışavurumcu bir tavırla konu edinir. Özellikle 1905 yılında babasının ölümü sanatçıyı derinden etkilemiştir. Resimlerinde kullandığı renk ve biçimler de sanatçının iç dünyasının dışavurumunu destekleyici nitelikler taşımaktadır. Annesi Mary Schiele'nin de hayatını önemli derecede etkileyen frengi hastalığı ve buna bağlı olarak yaşamış olduğu kayıplar sebebiyle gelen ağır depresyon ile bağlantılı olarak aralarında yaşanan sorunlar sanatçının bu üç resimden meydana gelen seriyi ortaya koymasındaki baş etmendir. 1908 tarihli *Mother and Child (Madonna)* resmi de konu ve üslup benzerliği ile bu serinin dördüncü parçası ve başlangıcı olarak görülebilir. Serinin kapsadığı resimlerde solmuş ve hastalıklı görünüme sahip bir anne ve parlak renkler taşıyan, canlı bir bebek yer alır. Figürlerin ifadeleri oldukça güçlü betimlenmiştir. Bu resimlerdeki bebeğin, sanatçının kendisini; annenin ise kendi annesini sembolize ettiği öne sürülebilir. Egon Schiele'nin hayat hikâyesi, mektupları ve eserleri incelendiğinde Andre Green'in öne sürdüğü *Ölü Anne Sendromu* ile benzer içeriklere sahip olduğu gözlemlenmektedir. *Dead Mother* bu anlamda ressamın en dikkat çekici serisidir. Bu çalışmamızın hazırlanması sürecinde incelenen kaynaklarda da kesin bir tanı olmamakla birlikte bu benzerlikleri destekleyici bilgilere rastlanmış ve bu bilgiler makalede derlenmiştir.

Extended Abstract

In this article, the connection between Egon Schiele's Dead Mother Series and Andre Green's psychological syndrome named Dead Mother Complex was examined. The first painting of the Dead Mother Series was painted in 1910, and the Dead Mother Complex firstly was propounded in a report written by Andre Green on May 20, 1980. In this context, it can be said that this concept belonging to Green has entered the literature about seventy years after Schiele's series of paintings. Despite the decades-long difference, the identity of the names of the syndrome and the painting series was the reason for the emergence of this study and the point it sought to draw attention to. In the Dead Mother Syndrome, which was named by Andre Green, the mother suddenly lost interest in her baby as a result of severe depression she suffered for various reasons, and the baby thinks that it is in contact with a non-living object and internalizes it because it has no other option. It feels deprivation all its life. The deprivation mentioned here can be described as an unconscious emotional emptiness rather than physical. A Similar feature in people with this syndrome; the mother is perceived not as a caregiver, but as a person who harms more. Egon Schiele deals with the illnesses and deaths he frequently encountered during his short life in an expressionist manner in his works. Especially the death of his father in 1905 affected the artist deeply. The colors and forms he uses in his paintings also support the expression of the artist's inner world. The problems experienced between them in connection with the syphilis disease that significantly affected the life of his mother Mary Schiele and the severe depression caused by the losses she suffered due to this, is the main factor in the artist's presentation of the series consisting of these three paintings. The painting Mother and Child (Madonna) dated 1908 can also be seen as the fourth part and beginning of this series with its similarity in subject and style. The pictures included in the series feature a faded and sickly-looking mother and a vibrant baby with bright colors. The expressions of the figures are very strongly depicted. It can be argued that the baby in these pictures symbolizes the artist himself and the mother symbolizes his mother. When Egon Schiele's life story, letters, and works are examined, it is observed that they have similar contents to the Dead Mother Syndrome proposed by Andre Green. In this sense, Dead Mother is the painter's most striking series. Although there is no definitive diagnosis

in the sources examined during the preparation of this study, information supporting these similarities was found and this information was compiled in the article.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada Egon Schiele'nin 1910-1912 yılları arasında yapmış olduğu *Dead Mother Serisi* ile 1980 yılında Andre Green'in *Ölü Anne Sendromu / Dead Mother Complex* olarak isimlendirdiği sendrom arasındaki ilişki incelenmiştir. Green'e ait bu kavram ile Schiele'nin bu resim serisinin ortaya çıkışı arasında yetmiş yıl kadar bir fark olmasına rağmen aynı isme sahip olmaları bu araştırmanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Ölü Anne Sendromu kısaca, annenin yaşadığı çeşitli olaylar sebebiyle depresyona girmesi ile çocuğa olan ilgisini bir anda kesmesi sonucu çocuğun annesine karşı fiziksel yokluktan çok, duygusal yokluk hissetmesi olarak tanımlanabilir. Bu sendroma sahip bireyler, annelerinin kendilerine yaşamdan çok ölüm verdiğini düşünmektedir.

Dışavurumcu ressam Egon Schiele'nin yaşam öyküsü, eserlerine yön veren etkenlerin başında yer almıştır. Resimlerindeki renk kullanımı, boyayı sürüş şekli, deformeleri, yüz ifadeleri de dışavurumculuğunu destekler. Kısa hayatının büyük bir bölümünde hastalık ve ölümlerle mücadele ettiği ve bunları resimlerine sıklıkla konu edindiği bilinmektedir. Annesi Marie Schiele'nin de bu hastalık ve ölümler sebebiyle yaşadığı depresyon sonucunda sanatçı ile ikisi arasında çıkan sorunlar ise *Dead Mother Serisi'nin* ortaya çıkış sebebi olmuştur. Seri; 24 Aralık 1910 tarihli *Dead Mother / Ölü Anne*, 1911 tarihli *Dead Mother II*, diğer bir isimle *The Birth of Genius / Bir Dahinin Doğuşu* ve 1912 tarihli *Mother and Child / Anne ve Çocuk* isimli resimlerden oluşur. Ayrıca, 1908 tarihli *Mother and Child (Madonna)* da seriye dâhil edilebilmektedir. Resimlerin ortak noktası; oldukça canlı bakışlara sahip bir bebek ve solgun, ölü gibi duran bir anne imgesinin yer almasıdır.

Klinik psikolog, psikanalist ve yazar Danielle Knafo, 2012 yılında yayımlanan *Dancing with the Unconscious: The Art of Psychoanalysis and the Psychoanalysis of Art / Bilinçdışı ile Dans Etmek: Psikanaliz Sanatı ve Sanatın Psikanalizi* kitabında, Schiele'nin bu sendromu yaşadığını kesin bir dille ifade etmese de *Dead Mother Serisi'*ni annesiyle yaşadıkları üzerinden anlatırken bu sendromdan da bahseder. Egon Schiele'nin yazmış olduğu mektuplarda ve resimlerinde, annesinin yaşadığı depresyonla birlikte sergilediği davranışları sonucu kendisinde oluşan hisler açıkça ifade edilmiştir ve bunlar Andre Green'in kuramı ile karşılaştırıldığında benzerlikleri net bir şekilde görülebilmektedir.

2. ÖLÜ ANNE SENDROMU / DEAD MOTHER COMPLEX

Ölü Anne kavramı; 20 Mayıs 1980'de Paris Psikanalitik Derneği'nde sunulan, Andre Green'in yazmış olduğu bir rapor ile literatüre girmiştir. Green ilk olarak annenin fiziksel ölümünden söz etmediğini belirtmektedir.

Yaşamın erken yıllarında annenin depresyonu söz konusudur. Annenin depresyonuna yol açabilecek çeşitli nedenler olabilir: Annenin bir diğer çocuğunu, kendi anne babasını ya da güçlü bir şekilde bağlı olduğu bir nesneyi kaybetmesi bu depresyona yol açabilir. Annenin narsistik bir yaralanması da depresyonu tetikleyebilir (Limnili, 2015).

Anne bir nedenden ötürü girdiği depresyon ile bebeğe olan ilgisini bir anda kaybeder.

Bir süre sonra bebek 'canlı' bir nesne ile iletişimde olmadığını düşünür. Ancak başka bir özdeşim nesnesi olmadığı için, bebek canlı olmayan nesneyi içe almak zorundadır. Bu ölü annenin içselleştirilmesi, bebeğin içinde büyük bir boşluk yaşıntısı ile büyümesine neden olacaktır. Ölü anne ile bu özdeşim bilinçdışıdır (Deniz, 2019, s. 364).

Prudence L. Gourguechon Schiele'nin annesinin *sınırdan / borderline kişilik bozukluğuna* sahip olduğunu iddia ederek, *borderline* kişilikli anneler tarafından yetiştirilen kişilerin, annelerinin hayat vermektan çok ölüm verdiğine inandıklarını fark ettiğini belirtmiştir (Gourguechon, 2009). Bu kişilerin, yaşadıkları duygusal yoksunluk karşısında hissettikleri saldırganlık, öfke gibi duygularını ortaya koymalarının anneyi tamamen kaybetmelerine yol açabileceği düşüncesi, onları bu hislerini sessizce yaşamak zorunda bırakır. Bu nedenle de nefret ve sevgi gibi duyguları yeniden hissetmeleri güçleşir. *The Dead Mother: The Work of André Green* kitabında, sanatsal yaratıcılık ve üretken entelektüelliğin, *Ölü*

Anne Sendromlu çocuğun psikolojik dünyasındaki boşluğun olası sonuçlarından biri olduğu ileri sürülmektedir (Kohon, 1999, s.3).

3. EGON SCHIELE VE DEAD MOTHER SERİSİ

Egon Schiele, 1890 yılında Avusturya'nın Tulln şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası frengidir ve hastalık annesine de geçmiştir. Annesi Marie Schiele, evliliğinin ilk üç yılındaki hamileliklerinin her birinde düşük veya ölü doğum gerçekleştirmiştir. "Egon Schiele'nin annesinin ölü doğumlar gerçekleştirmesi, sanatçının ölüme olan aşırı ilgisini ve kendi bedeni ve ölüm ile kurduğu bağın temel sebebi olarak görülebilir." (Selsdon, Zwingerberger, Bassie, 2015, s. 174). 1905 yılında babasını kaybeden Schiele'nin, bu ölümü çok zor kabullendiği ve babasına oranla annesiyle daha mesafeli bir ilişkisi olduğu bilinmektedir. (Kalfa, 2018, s. 59). Ölüm onun resimleri için önemli bir tema haline gelmiştir.

Schiele, yakın bir bağ kurduğu babasının ölümü için yeterince yas tutmadığına inandığı için annesine kızmıştı. Ayrıca annesinin ona hak ettiği ilgiyi göstermediğini hissetti: "Annem çok tuhaf bir kadın. Beni hiç anlamıyor ve beni pek sevmiyor. Sevgisi ya da anlayışı olsaydı fedakârlık yapmaya hazır olurdu" ("Egon Schiele's Dead", 2013).

Yaşadığı kayıplar, hastalık ve maddi zorlukların Marie Schiele'nin psikolojik sorunlar yaşamasına ve oğlu Egon Schiele ile ilişkisinin daha da mesafeli bir hale gelmesine neden olduğu görülmektedir. Anne oğulun karşılıklı olarak fedakârlık beklentisi de çatışmalar meydana getirmiştir. Schiele annesinden şu sözlerle şikâyet eder:

Neden annemin bana beklediğimden ve gerçekten istediğimden bu kadar farklı davranması gerektiğini anlayamıyorum! Sadece başkası olsaydı! Ama işte herkesin kendi annesi! Bu çok üzücü! Ve ayrıca korkunç bir yük! - Böyle bir şeyin mümkün olmasını anlayamıyorum. Bu doğaya aykırı. Başkalarının gözünde var olmadan çok önce, çocuğunun içinde var olduğu, büyüdüğü, yaşadığı, soluduğu, yiyip içtiği bir annenin, daha sonra ondan ayrılarak canlı bir varlık haline gelse de hala çocuğuna "kendisinin bir parçası" gibi davrandığı ve böyle hissettiği zannedilebilir. Ruhen benzememize rağmen pek çok açıdan benzediğim, canından kanından olduğum annem, maalesef öyle değil. Çoğu zaman bana bir yabancıнын bir yabancıya davrandığı gibi davranır. Bu beni çok incitiyor (Steiner, 2011, s. 62).

Dead Mother Serisi; 1910 yılında, sanat eleştirmeni Arthur Roessler'in, Schiele'nin annesinin anlayışsızlığıyla ilgili şikâyetlerini duyduktan sonra ressamdan bu duyguyu resme dökmesini istemesi ile başlamıştır. Sanatçı serinin ilk resmi olan *Dead Mother'ı*, yılbaşı hediyesi olarak birkaç saat içinde yapmıştır (Harris, 2004) (Görüntü 1).

Görüntü 1: Egon Schiele, *Dead Mother I*, 1910, Ahşap Üzeri Yağlı Boya ve Kalem, 32.4 x 25.8 cm., Leopold Müzesi, Viyana
<https://www.wikiart.org/en/egon-schiele/dead-mother-1910>

Resimde; kemikli elleri olan solgun, gergin, zayıflamış ve depresif bir anne, bebeği tutmaktadır. Annenin gözleri; cansız, neşesiz ve boş bakmaktadır. Burada anne, karanlık ve ürkütücü bir varlık olarak görülmektedir. Bebek, anne karnını anımsatan siyah bir çerçeve içindedir. Çıkış yolu olmayan dar bir alanda mahsur kalmış gibidir. Bebek cansız gibi

görünen, solgun annesinin aksine; pembe, turuncu ve kırmızı renktedir ve gözleri parlaktır. Elleri ise hayat belirtisi olan kanı temsil eden kırmızı tonlarındadır. Kullanılan renkler, bebeğin canlı olduğu hissini artırmaktadır denilebilir.

Egon Schiele, 1890-1918: The Midnight Soul of the Artist kitabında bu resimde Schiele'nin; annesi Mary ile kendisini, Noel günü doğan Mesih ile özdeşleştirdiğinden söz edilir (Knafo, 2012, s.145).

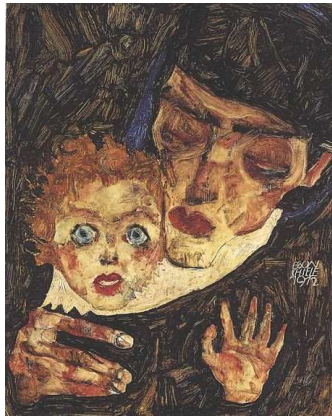
Bir yıl sonra sanatçı, *Birth of Genius* alt başlıklı *Dead Mother II*'yi resmetmiştir. Bir önceki tabloya göre, anne daha ölü; bebek ise daha kaygı dolu görünmektedir. Korkuyla ve çaresizlikle hapsedildiği alandan çıkmak ister gibidir. Bebeğin, ressamın kendisi olduğu düşünülmektedir (Görüntü 2).

Görüntü 2: Egon Schiele, *Dead Mother II – Birth of Genius*, 1911, Ahşap Üzeri Yağlı Boya, 32.1 x 25.4 cm.
<http://egonschieleonline.org/works/paintings/work/p195>

Prudence L. Gourguechon'ın "The Dead Mother Series of Egon Schiele: Psychoanalytic Use of an Artist's Image" başlıklı yazısında Marie Schiele'nin psikolojik sorunları ve resimden şöyle bahsedilmiştir:

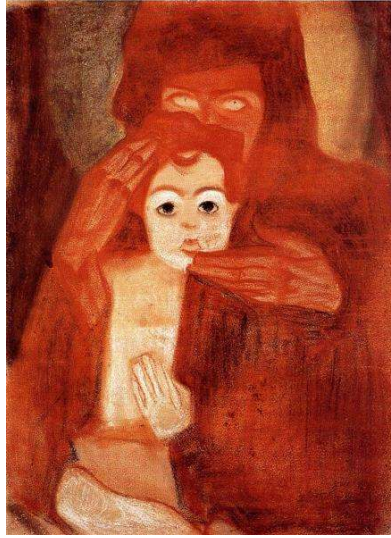
Bazen, borderline anne kendisini ancak bebeğiyle birlikte yaşıyormuş gibi deneyimleyebilir, sadece bebeğinin canlılığı onu var eder. Bebek ondan uzaklaşırsa, normal ayrılık ve bireyselleşme süreçlerine girmeye çalışırsa, canlılığını sürdüremez. *Dead Mother II*'de bebek çaresizce ayrılmaya çalıştığında annenin öfkelenmesine ve yıkıcı olmasına şaşmamalı (Gourguechon, 2009) (Görüntü 3).

Görüntü 3: Egon Schiele "Mother and Child" 1912, Ahşap Üzeri Yağlı Boya, 36,6 x 29,3 cm., Leopold Müzesi Viyana
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Schiele_-_Mutter_und_Kind_-_1912.jpg

1912 tarihli *Mother and Child* resminde kullanılan renkler yönünden anne, önceki resimler kadar ölü bir görünüme sahip değildir. Çocuğu, zayıf ve kemikli eliyle neredeyse boğacak kadar sıkı tutar. Çocuk bu tabloda bir çember içine hapsedilmemişse de, annesinin kucağından korku içerisinde kaçmak için yardım ister gibi görünmektedir. *Egon Schiele: Expressionist Art and Masculine Crisis* başlıklı makalede *Dead Mother Serisi* şöyle özetlenmiştir: “Anne ve çocukları tasvir eden bir dizi çalışmada Schiele, kendisine fiziksel hayat vermiş ancak içindeki yaratıcı olanakları boğan bir anneye duyduğu korkunç bağımlılığı temsil ediyordu.” (Izenberg, 2006, s. 476).

Seriye adını veren ilk resim 1910’da yapılan *Dead Mother* tablosu olsa da 1908 tarihli *Mother and Child – Madonna* tablosu serinin ilk resmi olarak kabul edilebilmektedir. Kimliği belirsiz, koyu bir pelerine sarılmış kadın, zayıf kemikli ellerinin arasında sağlıklı görünüme sahip, aydınlık bir bebek tutar. Ellerin konumu bebeğin gergin yüz ifadesine dikkat çekmektedir. Kadının gözleri de gizemli bir ışığa sahiptir ve izleyiciye anaçlıktan uzak bir his verir (Görüntü 4).

Görüntü 4: Egon Schiele “Mother and Child - Madonna” 1908, 60 x 43,5 cm.
<https://www.wikiart.org/en/egon-schiele/mother-and-child-madonna-1908>

The Dead Mother Series of Egon Schiele: Psychoanalytic Use of an Artist’s Image adlı makalede, *Ölü Anne Sendromu* ile bağlantı kurulabilecek görüşler bulunmaktadır:

Ölü Anne serisinde, Schiele iki konu ile boğuşuyor gibi görünüyor: 1) Giderek artan bir fiziksel uzaklıkla ve özerklikle tasvir edilmiş, yutan bir anneden ayrılmak 2) Büyütmek yerine ölüm veren bir anneye sahip olma deneyimi (Gourguechon, 2009).

Aynı çalışmada Marie Schiele’den henüz hamile olduğu bebeklerine frengi bulaşması sebebiyle meydana gelen ölümlerin, Schiele’nin de annesinden hastalık kapma ve ölüm korkusu taşımasına sebep olduğundan da bahsedilmektedir. Egon Schiele’nin frengi taşıyıp taşımadığının kesin bir kanıtı olmasa da, otoportrelerini bu hastalığa sahip kişilerin fiziksel özellikleriyle resmettiği düşünülmektedir. Prudence L. Gourguechon, Schiele’nin çalışmalarındaki erotizm ve ihtişamını, doğuştan sifiliz olma ihtimaline dayandırarak şu şekilde ifade eder;

Annesini yaşamdan çok ölüm veren olarak düşünmüş olabilir. Bu, Ölü Anne dizisinin psikolojik kökünden ziyade tarihsel veya biyografik bir kökene sahip olma olasılığını ortaya çıkarmaktadır. Açıkçası ikisi birbirini dışlamıyor. Schiele’nin, gerçek durumu olsun ya da olmasın, doğuştan sifiliz damgası varmış gibi kendini resmettiğine inanıyorum (Gourguechon, 2009).

Danielle Knafo’ya göre; Schiele’nin çok sayıda otoportresinin olmasının sebeplerinden biri, aynalarla takıntılı denilebilecek bir bağının olmasıdır. Aslında annesine ait bir nesneyi onun yerine koyarak, kendi kendisini iyileştirmek

için bir yol olarak görmüştür. Bu sebeple gittiği her yere götürdüğü tek eşyası bu ayna olmuştur (Knafo, 2012, s.136). Bu durum annesine karşı hissettiği yoksunluk duygusunun bir sonucudur. Knafo, Schiele ve *Ölü Anne Sendromu* ile ilgili olarak ise şöyle demiştir:

Schiele, Oedipal'e olan bağlılığının başlangıcında annesinin dikkatini ve ilgisini daha da kaybetti çünkü o, ablasının ölümü nedeniyle kedere boğulmuş ve küçük kız kardeşinin zor doğumunu yaşıyordu. Annesinin ona olan zindelik ve ilgi kaybını terk olarak yaşadı; ona bir tür ölüm aşıl原因 olarak ölmüştü. Andre Green 'Ölü Anne' makalesinde anne depresyonunun çocuk üzerindeki yıkıcı etkileri hakkında yazmıştır. Bir çocuğunun yasını tutarken, yaşayan bir çocuğa olan ilgisini kaybeden ve çocuğun ruhunda silinmez bir yara izi bırakan bir anne türünü anlatır. Çocuk, anneyi ruhsal olarak ölü, bir canlılık kaynağından; belirsiz, renksiz ve neredeyse cansız bir figüre dönüştürülmüş olarak algılar (Knafo, 2012, s.146).

Babasının erken kaybının ardından annesinin de ilgisini kaybeden ve bu durumun sonuçlarından her yönüyle etkilenen Schiele'nin mektuplarından, anılarından ve *Dead Mother Serisi*'nin analizinden hareketle, *Ölü Anne Sendromu* bizzat deneyimlemiş olabileceği görülmektedir.

SONUÇ

Egon Schiele'nin mektuplarına, yaşam öyküsüne ve yapılan çalışmalara bakıldığında; hastalıklar, yaşanan kayıplar ve ölüm korkusu ailenin hayatındaki önemli sorunlardır. Tüm bunlar anne Marie Schiele'nin derin bir depresyona girmesine sebep olmuş ve bu durum Egon Schiele'nin gerek yaşantısında gerekse resimlerinde çarpıcı bir etki yaratmıştır. Bu etki en çok *Dead Mother* adlı serisinde görülmektedir. Öyle ki bu seri; 1910 yılında, sanat eleştirmeni Arthur Roessler'in, Schiele'nin annesi ile ilgili sorunlarını duyduktan sonra ressamdan bu konudaki duygularını resmetmesini istemesiyle başlamıştır. 1910 tarihli *Dead Mother / Ölü Anne*, 1911 tarihli *Dead Mother II / Ölü Anne II* (diğer adı *The Birth of Genius / Bir Dahinin Doğuşu*) ve 1912 tarihli *Mother and Child / Anne ve Çocuk* isimli resimlerden oluşan seriye 1908 tarihli *Mother and Child (Madonna) / Anne ve Çocuk* dâhil edilebilmektedir. Bu dört resmin ortak noktası; her birinde oldukça solgun, cansız gibi duran bir anne ile onun aksine son derece canlı bakışlara sahip bir bebek imgesinin yer almasıdır. Bebeğin canlı görünümü, hayat doluluktan ziyade kaygılı ve korku doludur. Resimlerde anne, bebeği boğar gibi sıkıca tutarken bebek rahme benzer bir karanlığın içinde sıkışmış ve kaçmak ister gibi görünmektedir. Bu çalışmanın araştırma konusu olan *Dead Mother Serisi* ile Andre Green'in 20 Mayıs 1980'de Paris Psikanalitik Derneği'nde sunduğu bir rapor ile psikanalitik literatüre giren *Ölü Anne Sendromu* arasında yetmiş yıl kadar bir fark olmasına rağmen isim benzerlikleri arasında bir bağ olup olmadığı sorusunun cevabı bilinmemektedir. Ancak seride annenin canlılıktan uzak görünümü, *Ölü Anne Sendromu'nun* tanımlanmasında yer alan "bebeğin annesiyleken bir canlıyla iletişimde olmadığını düşünmesi" ifadesinin resmedilmiş hali gibidir. Sendromda bireyin yaşamının ilk yıllarında annesinin depresyonu söz konusudur ve bu durum Schiele'nin annesinde de mevcuttur. Annenin "duygusal olarak ulaşılmaz" durumda oluşu, seride yüz ifadeleri ve renkler yoluyla aktarılmıştır. Kaynaklardan da anlaşıldığı üzere, Egon Schiele'nin bu sendroma ait belirtileri gösterdiği ve *Dead Mother Serisi'ni* ortaya koymasında etkili olduğu açıkça görülmektedir.

Kaynakça

Freud, S. (1993). Yaşamım ve psikanaliz. (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.

Kalfa, A. (2018). Toplum baskısı altındaki kadının ütopyik duruşu. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Knafo, D. (2012). Dancing with the unconscious: the art of psychoanalysis and the psychoanalysis of art. London: Routledge.

Kohon, G. (1999). The dead mother: the work of andré green. London: Psychology Press.

Steiner, R. (2011). Egon Schiele, 1890-1918: the midnight soul of the artist. Köln: Taschen.

Zwingerberger, J., Selsdon, E., Bassie, A. (2015). Schiele. New York: Parkstone International.

İnternet Kaynakları

Ançel, G., Durmuş, Ö., Doğaner, G. (2010). Borderline Kişilik Bozukluğu: Tedavi ve Hemşirelik Bakımı, Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 1(3), ss.133-138. 18.01.2012 tarihinde https://www.researchgate.net/profile/Sibel_Coskun/publication/233400183_Akut_psikoz_kliniklerinde_mekanik_tespit_uygulamasinda_cinsiyete_ozgu_farkliliklar/links/579a052d08aeb5823078690f.pdf#page=35 adresinden erişildi.

Deniz, İ. (2019). Dünyanın sonuna yolculuk: the end of f..ing world dizisinin psikanalitik okuması. Ayna Klinik Psikoloji Dergisi, 6(3), 362-384.
doi: <http://dx.doi.org/10.31682/ayna.420839>

Egon Schiele's Dead Mother Series. (24.02.2013). Culture Mechanism. 27.12.2020 tarihinde <http://culturemechanism.blogspot.com/2013/02/dead-mother-series.html> adresinden erişildi.

Gourguechon, P. L. (2009). The Dead Mother Series of Egon Schiele: Psychoanalytic Use of an Artist's Image. Hektoen International, 2, Jan. 03.01.2021 tarihinde <https://hekint.org/2017/01/24/the-dead-mother-series-of-egon-schiele-psychoanalytic-use-of-an-artists-image/> adresinden erişildi.

Harris, J. C. (2004). Dead mother I. Archives of General Psychiatry, 61(8), pp. 762-762.
doi: <http://dx.doi.org/10.1001/archpsyc.61.8.762>

Izenberg, G. N. (2006) Egon Schiele: Expressionist Art and Masculine Crisis. Psychoanalytic Inquiry, 26(3), pp. 462-483.
doi: http://dx.doi.org/10.2513/s07351690pi2603_11

Limnili, P. (2015). Andre Green'in "Ölü Anne" Kavramı Üzerine. Psike İstanbul. 25.12.2020 tarihinde <http://www.psykeistanbul.org/etkinlik-detay/nws01/andre-green%BFin-%BFolu-anne%BF-kavrami-uzerine-/TRMKL/148/> adresinden erişildi.